

Konvencija o pravima djeteta

Distr.: Općenito
22. lipnja 2022.

Izvorni tekst na engleskom jeziku

Odbor za prava djeteta

Zaključne primjedbe/komentari o objedinjenom petom i šestom periodičkom izvješću Republike Hrvatske*

I. Uvod

1. Odbor je razmatrao objedinjeno peto i šesto periodičko izvješće Republike Hrvatske¹ na 2608. i 2609. sjednici, ² održanoj 19. i 20. svibnja 2022. i usvojio ove zaključne primjedbe/komentare na svom 2630. sastanku održanom 3. lipnja 2022.

2. Odbor pozdravlja podnošenje objedinjenog petog i šestog periodičkog izvješća države stranke³ u skladu s pojednostavljenim postupkom izyještavanja, što je omogućilo bolje razumijevanje stanja prava djece u državi članici. Odbor izražava zahvalnost za konstruktivan dijalog održan s multisektorskim izaslanstvom visoke razine države stranke.

II. Poduzete daljnje mjere i napredak koji je postigla država stranka

3. Odbor pozdravlja napredak države stranke u različitim područjima, uključujući brojne zakonodavne napore kao što su izmjene i dopune Obiteljskog zakona, Zakona o socijalnoj skrbi, Zakona o udomiteljstvu, Zakona o dječjem doplatku, Zakona o roditeljnim i roditeljskim potporama, Kaznenog zakona i Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji; donošenje Zakona o provedbi Konvencije o građanskim aspektima međunarodne otmice djece 2019. godine, ratifikacija Konvencije Vijeća Europe o spriječavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilju u obitelji 2018. godine i usvajanje Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2017. do 2022. godine. Također sa zadovoljstvom prima na znanje ratifikaciju Fakultativnog protokola uz Konvenciju o pravima djeteta o postupku rješavanja pritužbi 2017. godine.

III. Ključna područja zabrinutosti i preporuke

4. Odbor podsjeća državu stranku na nedjeljivost i međuvisnost svih prava sadržanih u Konvenciji i naglašava važnost svih preporuka sadržanih u ovim zaključnim primjedbama/komentarima. Odbor bi želio skrenuti pozornost države stranke na preporuke koje se odnose na sljedeća područja, u vezi s kojima je potrebno poduzeti žurne mjere: nediskriminacija (paragraf 16.); zlostavljanje i zanemarivanje (paragraf 25.); djeca s teškoćama u razvoju (paragraf 31.); zdravlje i zdravstvene usluge (paragraf 33.); obrazovanje,

* Usvojeno od strane Odbora na njegovom devedesetom zasjedanju (3. svibnja – 3. lipnja 2022.).

¹ CRC/C/HRV/5-6.

² Vidjeti CRC/C/SR.2608 i 2609.

³ CRC/C/HRV/5-6.

uključujući stručno ospozobljavanje i orientaciju (paragraf 39.); provođenje dječje pravde (paragraf 45.).

5. Odbor preporučuje da država stranka osigura ostvarivanje prava djece u skladu s Konvencijom, Fakultativnim protokolom o sudjelovanju djece u oružanim sukobima i Fakultativnim protokolom o trgovini djecom, dječjoj prostituciji i dječjoj pornografiji, tijekom cijelog procesa provedbe Agende održivog razvoja do 2030. godine. Poziva državu stranku da osigura konstruktivno sudjelovanje djece u razvoju i provedbi politika i programa usmjerenih na postizanje svih 17 Ciljeva održivog razvoja u mjeri u kojoj se odnose na djecu.

A. Opće mjere provedbe (članci 4., 42. i 44. stavak 6.)

Zakonodavstvo

6. Primajući na znanje zakonodavni rad države stranke u brojnim područjima Konvencije, Odbor preporučuje da država stranka osigura njihovu potpunu usklađenost s Konvencijom, uključujući izdvajanjem dovoljnih ljudskih, tehničkih i finansijskih sredstava te poboljšanjem odgovornosti i nadzora nad poštivanjem prava djece.

Sveobuhvatna politika i strategija

7. Odbor pozdravlja usvajanje novog Nacionalnog plana za prava djeteta za razdoblje od 2022. do 2026. godine, Nacionalnog plana za borbu protiv siromaštva i socijalne isključenosti za razdoblje od 2021. do 2027. godine i Novog nacionalnog plana za uključivanje Roma za razdoblje od 2021. do 2027. godine, te preporučuje da država stranka:

- (a) Dodijeli specifične i odgovarajuće proračune za provedbu i praćenje strategija i planova na svim razinama, kao i za njihovu procjenu kako bi se opravdale buduće aktivnosti;
- (b) Primjeni pokazatelje dobrobiti djece razvijene u okviru Nacionalne strategije za prava djeteta za razdoblje od 2014. do 2020. godine, radi praćenja i unaprjeđenja dječjih prava.

Koordinacija

8. Primajući na znanje da je u veljači 2021. godine država stranka ponovno ustrojila Vijeće za djecu zaduženo za praćenje provedbe Konvencije i koordinaciju provedbe nacionalnih strateških dokumenata za djecu, Odbor preporučuje da država stranka:

- (a) Provede neovisnu procjenu aktivnosti prethodnog saziva Vijeća za djecu kako bi se informirala i ojačala uloga te funkciranje novoustrojenog Vijeća za djecu;
- (b) Osigura mu odgovarajuće ovlasti i potrebna ljudske, tehničke i finansijske resurse za koordinaciju svih aktivnosti povezanih s provedbom Konvencije na međusektorskoj, nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini.

Raspodjela resursa

9. Odbor pozdravlja izradu projekcije Proračuna za djecu za 2019. godinu. Pozivajući se na svoj Opći komentar 19(2016) o javnom financiranju u svrhu ostvarivanja prava djece, Odbor preporučuje da država stranka:

- (a) Nadalje jača mjere za osiguravanje raspodjele sredstava tijekom finansijskih i ekonomskih kriza i hitnih slučajeva kao što su prirodne katastrofe i pandemija korona virusa.
- (b) Primjenjuje mehanizam za praćenje i procjenu učinkovitosti proračunskih izdvajanja za provedbu Konvencije, posebice u korist djece u nepovoljnem i ranjivom položaju.

Prikupljanje podataka

10. Odbor pozdravlja uspostavu baze podataka SocSkrb, što je unaprijedilo podatke o zaštiti djece, kao i podatke o socijalnoj zaštiti djece i obitelji. Pozivajući se na svoj Opći komentar 5(2003) o općim mjerama za provedbu Konvencije, Odbor ponovno preporučuje da država stranka poveže različite sustave podataka i razvije sveobuhvatan sustav prikupljanja podataka o osobama mlađim od 18 godina, raščlanjen prema dobi, spolu, invaliditetu, prebivalištu, etničkom i nacionalnom podrijetlu, te socioekonomskoj i migracijskoj pozadini.

Neovisno praćenje

11. Pozivajući se na svoj Opći komentar 2(2002) o ulozi neovisnih nacionalnih institucija za ljudska prava, Odbor preporučuje da država stranka:

(a) Ojača zakonodavni okvir koji uređuje djelokrug pravobranitelja za djecu, uključujući s naglaskom na njegovu neovisnost, posebice nastavno na izmjenu odredbi Zakona o pravobranitelju za djecu iz 2017. godine, koje predviđaju da bi odbijanje godišnjeg izvješća o radu pravobranitelja za djecu od strane parlamenta moglo dovesti do njegovog prijevremenog opoziva;

(b) Osigura odgovarajuće praćenje, provedbu i nastavak praćenja u vezi s preporukama pravobranitelja za djecu.

Diseminacija, podizanje svijesti i edukacija

12. Pozdravljujući sustavno usavršavanje i edukaciju o dječjim pravima policijskih službenika, uključujući o pitanjima diskriminacije Roma, kao i usavršavanje i edukaciju službenika županijskih sudova i socijalne skrbi, Odbor izražava žaljenje što država stranka nije poduzela odgovarajuće mјere kako bi osigurala široku dostupnost i potpunu provedbu prethodnih zaključnih primjedbi/komentara Odbora. S tim u vezi, Odbor preporučuje da država stranka:

(a) Pojača sustavnu diseminaciju Konvencije i zaključnih primjedbi/komentara Odbora široj javnosti i stručnjacima koji rade s djecom i za dobrobit djece, te osigura njihovu provedbu;

(b) Osigura da svi stručnjaci koji rade s djecom i za dobrobit djece, posebno pravosuđe, socijalni radnici, službenici za provođenje zakona, medicinsko osoblje, učitelji, službenici koji rade na problematici migracija i azila, stručnjaci i osoblje koje radi u svim oblicima alternativne skrbi, kao i mediji, završe obveznu obuku o pravima djece.

Suradnja s civilnim društvom

13. Odbor preporučuje da država stranka i dalje jača svoje napore na sustavnom uključivanju civilnog društva i drugih organizacija koji rade s djecom i za dobrobit djece, u razvoju, provedbu, praćenje i procjenu politika, planova i programa koji se odnose na dječja prava, kao i pripremu periodičkih izvješća Odboru.

B. Definicija pojma "dijete" (članak 1.)

14. Odbor preporučuje da država stranka u svom nacionalnom zakonodavstvu uskladi različite pojmove koji se koriste za opis djeteta, kao i definiciju pojma "dijete" u skladu s člankom 1. Konvencije. Također preporučuje da država stranka iz svog zakonodavstva ukloni sva izuzeća kojima se dopušta sklapanje braka osobama mlađim od 18 godina.

C. Opća načela (članci 2. - 3., 6. i 12.)

Nediskriminacija

15. Odbor je ozbiljno zabrinut zbog:

- (a) Stvarne diskriminacije djece pripadnika etničkih manjina, posebno djece srpskog i romskog podrijetla, djece s teškoćama razvoja i djece migranata, tražitelja azila i izbjeglica, posebice u pogledu obrazovanja i zdravstvenih usluga;
- (b) Diskriminacije i uznemiravanja lezbijske, homoseksualne, biseksualne, transrodne i interseksualne djece u obrazovnim ustanovama.

16. Odbor poziva državu stranku da:

- (a) Osigura potpunu provedbu relevantnih postojećih zakona koji zabranjuju diskriminaciju, uključujući jačanjem kampanja javnog obrazovanja, kako bi se adresirali negativni stavovi društva prema djeci pripadnicima etničkih manjina, posebno prema djeci pripadnicima Srba i Roma, djeci s teškoćama u razvoju, djeci izbjeglicama, migrantima i djeci tražiteljima azila, kao i lezbijskoj, homoseksualnoj, biseksualnoj, transrodnoj i interseksualnoj djeci;
- (b) Kontinuirano prati provedbu i utjecaj provedbe Nacionalnog plana protiv diskriminacije, za razdoblje od 2017. do 2022. godine i Nacionalnog programa zaštite i promicanja ljudskih prava, za razdoblje od 2019. do 2024. godine;
- (c) Sustavno osvještava i educira o pitanjima diskriminacije, netolerancije i govora mržnje prema djeci pripadnicima etničkih manjina, djeci izbjeglicama, tražiteljima azila i djeci migrantima, djeci s teškoćama u razvoju, kao i lezbijskoj, homoseksualnoj, biseksualnoj, transrodnoj i interseksualnoj djeci;
- (d) Osigura sustavno obrazovanje o zaštiti od diskriminacije za stručnjake koji rade s djecom i za dobrobit djece te uvesti obveznu nastavu u školske programe o toleranciji, nediskriminaciji i raznolikosti.

Najbolji interesi djeteta

17. Pozivajući se na svoj Opći komentar 14(2013) o pravu djeteta da se primarno uzimaju u obzir njegovi najbolji interesi, Odbor preporučuje da država stranka:

- (a) Dosljedno primjenjuje pravo djeteta da se primarno uzimaju u obzir njegovi najbolji interesi u svim zakonodavnim, upravnim i sudskim postupcima, kao i u svim odlukama koje se odnose na djecu, uključujući sporove o skrbništvu, smještaj djece migranata i djece/izbjeglica bez pratnje u ustanove, kao i u odnosu na djecu za koju je utvrđeno da imaju problema u ponašanju te djecu žrtve i svjedočke nasilja, ujedno i u svim strategijama, programima i projektima koji su relevantni i utječu na djecu;
- (b) Razvije postupke i kriterije za pružanje sustavne obuke i smjernica svim relevantnim stručnjacima za procjenu i utvrđivanje najboljih interesa djeteta u svim područjima, posebice u pogledu obrazovanja, invaliditeta, alternativne skrbi, migracija i azila, kao i pravde, te dati ovom načelu odgovarajući primarni značaj;
- (c) Uspostavi obvezujuće postupke za prethodnu i naknadnu procjenu utjecaja svih zakona i politika koje se odnose na djecu, o ostvarivanju prava djeteta da se primarno uzmu u obzir njegovi najbolji interesi.

Pravo na život, opstanak i razvoj

18. Pozdravljujući izmjene i dopune Zakona o sigurnosti prometa na cestama iz 2019. godine kako bi se poboljšala sigurnost na cestama i kultura u prometu, Odbor preporučuje da država stranka:

- (a) Provede dodatne mjere za sprečavanje prometnih nesreća, uključujući dodatne obrazovne programe o sigurnosti na cestama i prevenciji nesreća u svim školskim kurikulumima, javne kampanje za podizanje svijesti o prometu, među djecom

roditeljima, učiteljima i javnosti u cjelini, te osigura strogo poštivanje i provođenje relevantnih prometnih propisa, uključujući vezano uz upotrebu mobilnih telefona i njihovu povezanost sa nesrećama;

(b) Osigura sustavno prikupljanje podataka za procjenu trendova u prometnim nesrećama, uključujući uzroke i pridruženi morbiditet te smrtnost u prometnim nesrećama.

Poštivanje stavova djeteta

19. Pozivajući se na svoj Opći komentar 12(2009) o pravu djeteta da bude saslušano, Odbor preporučuje da država stranka:

(a) Promiče smisleno i aktivno sudjelovanje djece, posebice djece u marginaliziranom i nepovoljnem položaju, u obitelji, zajednicama, školama i drugim okruženjima, te uključi djecu u donošenje odluka o svim s njima povezanim pitanjima, uključujući pitanja zaštite okoliša;

(b) Osigura da informacije o zakonima i politikama koje se odnose na djecu budu dostupne na jeziku koji djeca mogu razumjeti;

(c) Daljnje jača i promiče Mrežu mlađih savjetnika pravobranitelja za djecu i primjenjuje mehanizme praćenja i odgovornosti koji se odnose na sudjelovanje djece;

(d) Ojača mjere kako bi se osiguralo da stručnjaci koji rade s djecom i za dobrobit djece, uključujući buduće stručnjake, sustavno prolaze odgovarajuću obuku o osiguranju prava djece da budu saslušana, te uzimaju u obzir mišljenja djece prilikom donošenja svih odluka koje utječu na njih (djecu).

D. Građanska prava i slobode (članci 7. -8. i 13. - 17.)

Ime i nacionalnost

20. Primajući na znanje Cilj 16.9. održivog razvoja, Odbor preporučuje da država članica:

(a) Osigura da nema zakonskih i administrativnih prepreka za dobivanje hrvatskog državljanstva djeteta nakon porođaja kod kuće, kao i *on-line* potvrde rođenja putem aplikacije E-građani, uključujući i za djecu pripadnike manjinskih skupina;

(b) Razmotri ratifikaciju Europske konvencije o državljanstvu iz 1997. godine i Konvencije Vijeća Europe iz 2009. godine o izbjegavanju apatridnosti u vezi sa sukcesijom država.

Pristup prikladnim informacijama

21. Pozdravljajući donošenje Pravilnika o zaštiti maloljetnika u elektroničkim medijima i izradu Preporuka za zaštitu djece i sigurno korištenje elektroničkih medija, Odbor izražava žaljenje zbog daljnog smanjenja proračuna za televizijsku produkciju usmjerenu na djecu u 2018. godini i preporučuje da država stranka osigura:

(a) Dovoljne resurse za kvalitetne televizijske programe za djecu, uključujući djecu pripadnike manjinskim skupinama i djecu s oštećenjem vida i sluha;

(b) Sveobuhvatne obvezne kurikulume medijske pismenosti u školama s primjerenim sadržajem koji uključuju modalitete kako se nositi sa štetnim sadržajem za djecu, također i u odnosu na lažne vijesti i govor mržnje;

(c) Učinkovite mehanizme za podnošenje žalbi za zaštitu djece od štetnih medijskih sadržaja, uključujući pornografiju i oglašavanje alkohola, kockanja i klađenja, te utvrdi i primjenjuje odgovarajuće sankcije protiv prekršitelja.

Pravo na privatnost

22. Pozivajući se na svoj Opći komentar 25 (2021) o pravima djece u vezi s digitalnim okruženjem, Odbor preporučuje da država stranka izradi pravila i politike zaštite za sve tradicionalne medije i poslovni sektor u digitalnom okruženju radi zaštite privatnosti djece, kao i da provodi kampanje za podizanje svijesti, posebice među djecom i roditeljima, o tom pitanju.

E. Nasilje nad djecom (članci 19., 24(3),, 28(2)., 34., 37(a). i 39.)

Tjelesno kažnjavanje

23. Pozivajući se na svoj Opći komentar 8(2006) o tjelesnom kažnjavanju, Odbor preporučuje da država stranka:

- (a) Jasno zakonom zabrani sve oblike nasilja nad djecom, uključujući tjelesno kažnjavanje, u svim okolnostima, uključujući i u obitelji;
- (b) Promiče pozitivne, nenasilne i participativne oblike odgoja i discipliniranja djece;
- (c) Provodi informativne kampanje i programe obrazovanja za roditelje i stručnjake koji rade s djecom i za dobrobit djece, s ciljem promicanja promjena u stavovima u obitelji i zajednici, kako bi se iskorijenilo tjelesno kažnjavanje.

Nasilje, uključujući zlostavljanje, seksualno zlostavljanje i nasilje na interentu

24. Odbor pozdravlja usvajanje četvrte Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2017. do 2022. godine i drugih inicijativa, međutim ostaje ozbiljno zabrinut zbog:

- (a) Nedostatka sveobuhvatne politike zaštite djece od nasilja;
- (b) Visoke razine nasilja nad djecom, posebice nasilja u obitelji, koje čini 84 % svih slučajeva nasilja nad djecom;
- (c) Visoke razine nasilja u obrazovnom okruženju koje su počinili vršnjaci i odrasli, također zbog neodgovarajuće provedbe Protokola o postupanju u slučaju nasilja nad djecom i mladima;
- (d) Ustrajnoj praksi maltretiranja, uključujući putem interneta, te njegovom nedovoljnom prijavljivanju;
- (e) Nedostku odgovarajuće podrške djeci koja su žrtve svih oblika nasilja;
- (f) Nedostatku izvještavanja, osim u odnosu na statističke podatke, o seksualnom iskorištavanju i zlostavljanju, uključujući i putem interneta.

25. Pozivajući se na svoj Opći komentar 13(2011) o pravu djeteta na slobodu od svih oblika nasilja i Opći komentar 25(2021) o pravima djece u vezi s digitalnim okruženjem, kao i na Cilj 16.2. održivog razvoja, Odbor poziva državu stranku da:

- (a) Razvije, pritom uključujući djecu, sveobuhvatnu politiku za sprječavanje, suzbijanje i praćenje svih oblika nasilja nad djecom, uključujući nasilje u obitelji, maltretiranje te seksualno iskorištavanje i zlostavljanje, uključujući putem interneta;
- (b) Ojača programe osvještavanja i edukacijske programe, uključujući kampanje, pritom uključujući djecu, kako bi se razvila sveobuhvatna strategija za prevenciju i borbu protiv zlostavljanja djece;
- (c) Osigura postojanje sveobuhvatnih politika i stvaranje standarda i mehanizama odgovornosti za sprječavanje seksualnog zlostavljanja i iskorištavanja djece u putničkoj i turističkoj industriji;
- (d) Pojača mjere za iskorjenjivanje svih oblika nasilja nad djecom, posebice nasilja u obitelji;

(e) Poduzme učinkovite mjere u cijeloj zemlji kako bi se spriječilo nasilje u obrazovnom okruženju; te da posebice pruži sustavnu podršku obrazovnim ustanovama kako bi se u potpunosti provodio Protokol o postupanju u slučaju nasilja nad djecom i mladima te postigla promjena u ponašanju učenika i nastavnika;

(f) Osigura da se svi slučajevi zlostavljanja djece, uključujući seksualno zlostavljanje, maltretiranje i nasilje putem interneta, odmah prijave i istraže, primjenjujući multisektorski pristup prilagođen djeci, kako bi se spriječila ponovna viktimizacija djeteta, procesuirali i na odgovarajući način kaznili počinitelji, te da se žrtvama osigura naknada, prema potrebi;

(g) Ojača podršku prilagođenu djeci i sveobuhvatnu podršku, uključujući terapiju usmjerenu na traumu, za djecu koja su žrtve svih oblika zlostavljanja, bez obzira gdje žive;

(h) Smatra standardnim postupkom prihvatanje audiovizualnih snimaka svjedočenja djeteta kao primarnog dokaza, nakon čega slijedi unakrsno ispitivanje u prostorijama prilagođenim djeci;

(i) Osigura održivo financiranje usluga telefonskih linija za djecu te osigura dostupnost, privatnost, prilagođenost djeci i učinkovitost tih usluga.

Štetne prakse

26. Odbor preporučuje da država stranka:

(a) Ojača sveobuhvatne programe podizanja svijesti o štetnim kulturnim i tradicionalnim praksama koje održavaju dječje brakove, posebice u Romskoj zajednici, te o učincima dječjih brakova na tjelesno i mentalno zdravlje i dobrobit djevojčica, a koji su usmjereni na obitelji, zajednice, lokalne vlasti, vjerske vođe i suce, pritom osobitu pažnju poklanjajući ranjivim skupinama;

(b) Osigura da interseksualna djeca ne budu podvrgnuta nepotrebnom medicinskom ili kirurškom liječenju, u skladu s djetetovim pravima na tjelesni integritet, autonomiju i samoodređenje;

(c) Istraži slučajeve kirurškog i drugog medicinskog liječenja interseksualne djece bez informiranog pristanka te pruži obeštećenje žrtvama takvog tretmana, uključujući odgovarajuću naknadu.

F. Obiteljsko okruženje i alternativna skrb (članci 5., 9. - 11., 18(1). - (2)., 20. - 21., 25. i 27(4).)

Obiteljsko okruženje

27. Odbor preporučuje da država stranka:

(a) Ojača pravosudni sustav osiguravajući da svaki sud ima suce specijalizirane za pitanja/slučajeve obiteljskog prava, uz podršku skupine stručnjaka educiranih za obiteljsko pravo;

(b) Razvije sveobuhvatan sustav socijalnih usluga na svim razinama koji obuhvaća univerzalne i specijalizirane usluge za obitelji i djecu, te proširi usluge u zajednici i usluge usmjerene obiteljima za djecu i obitelji u riziku, posebice u nerazvijenim i ruralnim područjima, uključujući kroz obiteljske centre uspostavljene pri centrima socijalne skrbe;

(c) Omogući centrima za socijalnu skrb odgovarajuću kadrovsku, finansijsku i tehničku podršku za učinkovito pružanje kvalitetnih usluga i učinkovit rad s djecom i obiteljima u ranjivim situacijama;

(d) Razvije regulatorni okvir za ugovaranje socijalnih usluga nevladnim pružateljima usluga za djecu i obitelji u riziku, koji uključuje mehanizme procjene, praćenja i kontrole kvalitete, kao i proračunska izdvajanja za specifične usluge;

- (e) Ojača zakonodavne i mjere politika usmjerenе na poticanje očeva na ispunjavanje svoje roditeljske uloge;
- (f) Ojača programe podrške roditeljstvu usmjerenе na razvoj roditeljskih vještina i kompetencija; te razvije usluge za značajno osporavane slučajeve razvoda i razdvajanja, kao i za olakšavanje kontakta između djeteta i roditelja nakon razvoda te kada su djeca u skribi;
- (g) Promiče i osigura pristup, kao i osiguranje plaćanja uzdržavanja za djecu.

Djeca lišena obiteljskog okruženja

28. Zabrinut zbog sporog napretka u procesima deinstitucionalizacije i transformacije u posljednjih 10 godina, Odbor skreće pozornost državi stranki na Smjernice za alternativnu skrb o djeci te preporučuje da država stranka:

- (a) Usvoji jasnu strategiju za ubrzavanje deinstitucionalizacije djece, posebice djece s teškoćama u razvoju i djece mlađe od sedam godina starosti, jačanjem razvoja odgovarajućih usluga u zajednici;
- (b) Ubrza deinstitucionalizaciju djece za koju je utvrđeno da imaju problema u ponašanju i koja su smještena u ustanove;
- (c) Osigura dovoljne alternativne mogućnosti za skrb u obitelji i zajednici za djecu koja ne mogu ostati u svojim obiteljima, uključujući izdvajanje dostatnih finansijskih sredstava za udomiteljstvo;
- (d) Proširi i ojača potporu sustavu udomiteljstva u svim regijama, posebice u urbanim područjima;
- (e) U skladu s novim Zakonom o udomiteljstvu iz 2018. godine, osigura odgovarajuću potporu specijaliziranoj udomiteljskoj skrbi za djecu za koju je utvrđeno da imaju problema u ponašanju, djece s teškim oštećenjima u razvoju i teško bolesnu djecu;
- (f) Redovito nadgleda i analizira smještaj djece u ustanove i udomiteljske obitelji te olakša ponovno povezivanje djece sa svojim obiteljima kad god je to moguće ili istraži druge mogućnosti za promicanje stalnosti (kontinuiteta);
- (g) Razvije transparentne i učinkovite postupke posvojenja kako bi se osiguralo da su najbolji interesi djece najvažniji i da se, kada je to prikladno, posvojenja realiziraju bez nepotrebnog odgadanja.

Djeca roditelja u pritvoru

29. Odbor preporučuje da država stranka osigura osobne odnose između djece i njihovih roditelja koji su u zatvoru, uključujući putem redovitih posjeta i pružanja odgovarajućih usluga, kao i odgovarajuće podrške skrbnicima za vrijeme dok su roditelji u zatvoru.

G. Djeca s teškoćama u razvoju (članak 23.)

30. Odbor pozdravlja osnivanje Povjerenstva za ranu intervenciju u djetinjstvu 2019. godine i novi Nacionalni plan za izjednačavanje mogućnosti za osobe s invaliditetom za razdoblje od 2021. do 2027. godine. Međutim, zabrinut je zbog:

- (a) Nedovoljnih mogućnosti obiteljske i skrbi u zajednici za djecu s teškoćama u razvoju;
- (b) Nedovoljnog i nejednakog pristupa djeci s teškoćama u razvoju zdravstvenoj zaštiti, uključivom obrazovanju i socijalnim uslugama, posebice u ruralnim područjima, malim gradovima i na otocima;
- (c) Visoke stope napuštanja djece i posljedične institucionalizacije djece s teškoćama u razvoju;

(d) Sporog tempa deinstitucionalizacije djece s teškoćama u razvoju;

(e) Ne-prikupljanja raščlanjenih podataka o djeci s teškoćama u razvoju na središnjoj razini;

31. Pozivajući se na svoj Opći komentar 9(2006) o pravima djece s teškoćama u razvoju, Odbor poziva državu stranku da usvoji pristup prema invaliditetu utemeljen na ljudskim pravima, razvije sveobuhvatnu strategiju za uključivanje djece s teškoćama u razvoju, te:

(a) Ojača obiteljsku i skrb u zajednici, usluge i podršku djeci s teškoćama u razvoju i njihovim obiteljima te pojača napore u deinstitucionalizaciji;

(b) Poduzme žurne mjere kako bi osigurala da sva djeca s teškoćama u razvoju, posebice djeca iz ruralnih područja, malih gradova i na otocima, imaju pristup zdravstvenoj zaštiti, uključujući programe ranog otkrivanja i rane intervencije, specijaliziranu zdravstvenu zaštitu i rehabilitaciju primjerenu dobi;

(c) Osigura da sva djeca s teškoćama u razvoju imaju pristup uključivom obrazovanju u redovnim školama i obrazovanju u ranom djetinjstvu, te da su škole i ustanove za potrebe obrazovanja u ranom djetinjstvu opremljene obučenim/uvježbanim učiteljima, dostupnom infrastrukturom i nastavnim materijalima prilagođenim potrebama djece s teškoćama u razvoju;

(d) Spriječi napuštanje djece s teškoćama u razvoju i njihovu kasniju institucionalizaciju;

(e) Razmotri usvajanje nacionalnih protokola ili smjernica za međusektorsku suradnju u zdravstvu, obrazovanju i socijalnim uslugama radi olakšavanja ranog otkrivanja teškoća u razvoju;

(f) Organizira sustavno i sveobuhvatno prikupljanje podataka o djeci s teškoćama u razvoju.

H. Osnovna zdravstvena zaštita i dobrobit (članci 6., 18(3)., 24., 26., 27(1). - (3). i 33.)

Zdravstvo i zdravstvene usluge

32. Odbor pozdravlja poboljšani pristup zdravstvenim uslugama za djecu, uključujući zdravstvenu skrb vezano uz majčinstvo, kao i otvaranje banke majčinog mlijeka 2019. godine. Međutim, Odbor ostaje zabrinut zbog:

(a) Nejednakog pristupa specijaliziranim zdravstvenim uslugama za djecu u ruralnim područjima i na otocima;

(b) Neadekvatnih usluga skrbi vezano uz majčinstvo;

(c) Sve većeg broja djece kojima je potrebna palijativna pedijatrijska skrb, posebno ambulantna palijativna skrb, kao i nedovoljne finansijske podrške;

(d) Sve je većeg broj roditelja koji odbijaju standardno rutinsko cijepljenje svoje djece;

(e) Ograničene dostupnosti i pristupa specijaliziranoj ambulantnoj zdravstvenoj skrbi, kao što su pedijatri, ortodonti, logopedi, psiholozi, radni terapeuti i psihijatri, za djecu u socijalno i ekonomski nepovoljnem položaju, uključujući djecu s teškoćama u razvoju i djecu Rome, posebice u siromašnim regijama zemlje i udaljenim područjima te na otocima;

(f) Neadekvatnog praćenja i informacija o dojenju te nedostatka državne finansijske potpore za promicanje dojenja;

(g) Dječje pretilosti i loše prehrane kojoj nedostaje voća i povrća.

33. Pozivajući se na svoju Opći komentar 15(2013) o pravu djeteta na uživanje najvišeg dostižnog standarda zdravstva i na Cilj 3.8. održivog razvoja, Odbor preporučuje da država stranka:

- (a) Sustavno pruža i poboljšava kvalitetu i pokrivenost specijaliziranim zdravstvenim uslugama za djecu i majke, posebice u ruralnim područjima i na otocima;
- (b) Proširi i osigura stabilnu finansijsku potporu za pružanje palijativne pedijatrijske skrbi, posebice ambulantne palijativne skrbi za djecu;
- (c) Ojača mjere za povećanje stope cijepljenja, uključujući provođenjem redovitih kampanja cijepljenja, te osigura da su zdravstveni djelatnici i osoblje educirani za rad s djecom i uspostavljanje učinkovitih kontakata s njihovim roditeljima i obitelji;
- (d) Osigura dostupnost i jednak pristup kvalitetnoj specijaliziranoj ambulantnoj skrbi za svu djecu, uključujući djecu u socijalno i ekonomski nepovoljnem položaju, posebice djecu Rome i djecu s teškoćama u razvoju, osobito u siromašnjim regijama zemlje i udaljenim područjima;
- (e) Ojača potporu, uključujući finansijsku, promicanju najboljih praksi dojenja i prati provedbu Međunarodnog pravilnika o reklamiranju nadomjestaka za majčino mlijeko;
- (f) Adresira dječju pretilost, uključujući zagovaranjem zdravog načina života, prehrane koja uključuje dnevni unos voća i povrća i vježbanje, te ustroji međusobno povezani sustav probira težine za praćenje napretka u smanjenju broja djevojčica i dječaka s prekomjernom težinom.

Mentalno zdravlje

34. Odbor prima na znanje osnivanje Povjerenstva za dječju i adolescentnu psihijatriju 2016. godine. Uzimajući u obzir Cilj 3.4. održivog razvoja, Odbor preporučuje da država stranka osigura pristup multidisciplinarnim stručnim bolničkim i ambulantnim uslugama i programima mentalnog zdravlja, uključujući i dječjim i adolescentskim psiholozima i psihijatrima, koji ne ovise o pristanku roditelja.

Zdravlje adolescenata

35. Odbor bilježi napore države stranke da spriječi zlouporabu droga i mjere provedene u okviru niza akcijskih planova i strategija. Osvrćući se na svoj Opći komentar 4(2003) o zdravlju adolescenata, svoj Opći komentar 20(2016) o ostvarivanju prava djeteta u adolescenciji, te Ciljevima 3.5. i 3.7. održivog razvoja, Odbor preporučuje da država stranka:

- (a) Osigura da svi adolescenti imaju pristup sveobuhvatnom obrazovanju o seksualnom i reproduktivnom zdravlju i pravima, koje je primjereno dobi, znanstveno utemeljeno i bez rodnih stereotipa, uključujući informacije o prevenciji tinejdžerske trudnoće i rizičnog seksualnog ponašanja, kao i o seksualnoj orientaciji i rodnom identitetu, planiranju obitelji i kontracepciji te prevenciji i liječenju spolno prenosivih infekcija;
- (b) Osigura puni pristup uslugama seksualnog i reproduktivnog zdravlja, uključujući pobačaj, prilagođenim potrebama adolescentica, uključujući onima s teškoćama u razvoju;
- (c) Obnovi istekle politike i strategije usmjerene na borbu protiv zlouporabe alkohola i droga;
- (d) Adresira prevalenciju uporabe droga kod djece i adolescenata, između ostalog, pružanjem djeci i adolescentima točnih i objektivnih informacija te podučavanjem životnih vještina za sprječavanje zlouporabe supstanci, uključujući duhan i alkohol, kao i da razvije pristupačno liječenje ovisnosti prilagođeno mladima;
- (e) Razvije programe prevencije samoozljedivanja i samoubojstava.

Utjecaj klimatskih promjena na prava djeteta

36. Uzimajući u obzir Ciljeve 1.5. i 13.3. održivog razvoja, Odbor preporučuje da država članica:

- (a) Poduzme žurne mjere ublažavanja posljedica u skladu s ciljevima smanjenja emisije stakleničkih plinova i rokovima koji su u skladu s međunarodnim obvezama utvrđenim Pariškim sporazumom;
- (b) Postavi prava i sudjelovanje djece u središte nacionalnih i međunarodnih strategija prilagodbe i ublažavanja posljedica klimatskih promjena;
- (c) Poveća svijest djece i njihovu pripremljenost na klimatske promjene i prirodne katastrofe uključivanjem predmeta o navedenoj tematiki u školski kurikulum i programe usavršavanja učitelja.

Životni standard

37. Primajući na znanje izmjene i dopune Zakona o dječjem doplatku iz 2018. godine, kojim je proširen krug korisnika dječjeg doplatka i uzimajući u obzir Cilj 1.3. održivog razvoja, Odbor preporučuje da država stranka osigura odgovarajući i održiv životni standard za svu djecu na svom teritoriju, posebice za djecu u najranjivijim situacijama. Također preporučuje da država stranka:

- (a) Analizira rezultate prethodne Nacionalne strategije za borbu protiv siromaštva i socijalne isključenosti za razdoblje od 2014. do 2020. godine i Nacionalne strategije za prava djeteta za razdoblje od 2014. do 2020. godine te usvoji nove strategije;
- (b) Ojača mjere za sprečavanje i ublažavanje siromaštva djece, pogotovo u razdoblju oporavka od pandemije Covid-a 19;
- (c) Poboljša pristup i osigura održivost postojećih politika vezanih uz: odgovarajuće stanovanje, sigurnu pitku vodu, pravilne sanitарне uvjete i zaštitu okoliša, uključujući i u romskim zajednicama;
- (d) Proširi socijalne usluge usmjerene na poboljšanje obrazovnih ishoda djece iz siromašnih obitelji.

I. Obrazovanje, slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti (članci 28. - 31.)

Obrazovanje, uključujući stručno osposobljavanje i profesionalno usmjeravanje

38. Pozdravljujući činjenicu da je potrošnja države stranke na obrazovanje veća od prosjeka Europske unije i da se povećao broj djece u predškolskom obrazovanju, Odbor je zabrinut zbog:

- (a) Nedovoljnih kapaciteta osoblja ministarstava i tijela zaduženih za pružanje podrške učiteljima, kao i nedovoljne obuke učitelja;
- (b) Stalne visoke stope napuštanja obrazovanja djece Roma, posebice djevojčica;
- (c) Nedostatka smjernica za građanski odgoj u osnovnim i srednjim školama;
- (d) Negativnog učinka pandemije Covid-a 19 na pristup učenju na daljinu i ishode učenja, posebice za djecu iz siromašnih kućanstava, djecu s teškoćama u razvoju, djecu za koju je utvrđeno da imaju problema u ponašanju i djecu Rome;
- (e) Broja sati pripremnih lekcija hrvatskog jezika za tražitelje azila, koji se smatra nedovoljnim;
- (f) Povećane nejednakosti u pristupu kvalitetnom obrazovanju u ranom djetinjstvu, posebice za djecu nezaposlenih roditelja, djecu Rome i djece s teškoćama u razvoju;
- (g) Činjenice da se stopa pohadanja predškolskih ustanova nije poboljšala posljednjih godina;
- (h) Geografskih razlika u pristupu, cijenama i subvencijama te kriterijima za upis u predškolsko obrazovanje zbog potpune ovisnosti predškolskih programa o lokalnim proračunima.

39. Primajući na znanje Cilj 4.5. održivog razvoja, Odbor preporučuje da država članica:

- (a) Poveća kapacitete osoblja ministarstava i tijela odgovornih za obrazovanje i podršku nastavnicima, te poboljša kvalitetu obuke učitelja;
- (b) Osigura potpunu integraciju djece Roma u sustav općeg obrazovanja i poduzme učinkovite mjere za sprječavanje ranog napuštanja škole, posebice djevojčica iz srednjih škola;
- (c) Provodi sustavnu obuku učitelja o građanskom odgoju kao horizontalnu temu i pripremi smjernice za pripremu kvalitetnog nastavnog sadržaja.;
- (d) Poduzme napore kako bi se riješili nedostaci u ishodima učenja koji su proizašli iz pandemije Covid-a 19, posebice za djecu iz siromašnih kućanstava, djecu s teškoćama u razvoju, djecu za koju je utvrđeno da imaju problema u ponašanju i djecu Rome;
- (e) Preispita primjerenoš broja pripremnih sati hrvatskog jezika za tražitelje azila koji se smatraju nedovoljnim;
- (f) Proširi dostupnost predškolskog obrazovanja/obrazovanja u ranom djetinjstvu, posebice za djecu nezaposlenih roditelja, romsku djecu i djecu s teškoćama u razvoju;
- (g) Ojača ulogu Vlade (RH) u smanjenju regionalnih nejednakosti u obrazovanju u ranom djetinjstvu, uključujući uspostavljanjem učinkovite organizacije mreže vrtića.

Odmor, slobodno vrijeme, rekreacija i kulturno-umjetničke aktivnosti

40. Pozivajući se na svoj Opći komentar 17(2013) o pravu djeteta na odmor, slobodno vrijeme, igru, rekreacijske aktivnosti, te kulturno-umjetnički život, Odbor preporučuje da država stranka osigura djeci, uključujući djecu s teškoćama u razvoju i djecu u marginaliziranom i nepovoljnem položaju, sigurna, pristupačna, inkluzivna i mesta bez pušenja, za igru, druženje, rekreaciju, kulturne i umjetničke aktivnosti, kao i javni prijevoz za pristup takvim mjestima.

J. Posebne mjere zaštite (članci 22., 30., 32. - 33., 35. - 36., 37(b). - (d). i 38. - 40.)

Djeca tražitelji azila, djeca izbjeglice i djeca migranti

41. Pozdravljujući usvajanje Protokola o postupanju prema djeci bez pratnje u 2018. godini i osnivanje Međuresornog povjerenstva za zaštitu djece bez pratnje, Odbor je zabrinut zbog prisilnog povratka obitelji i djece migranata. Osvrćući se na Opće komentare 3 i 4(2017) Odbora za zaštitu prava svih radnika migranata i članova njihovih obitelji/22 i 23(2017) Odbora za prava djeteta o ljudskim pravima djece u kontekstu međunarodnih migracija, kao i Općeg komentara 6(2005) o postupanju s djecom bez pratnje i razdvojenom djecom izvan njihove zemlje podrijetla, Odbor preporučuje da država članica:

- (a) Okonča praksu prisilnog povratka obitelji i djece u migracijskim situacijama i osigura njihovu pojedinačnu identifikaciju i registraciju te zaštitu od prisilnog povratka, uključujući kroz učinkovit pristup postupcima azila;
- (b) Osigura dosljednu primjenu Protokola iz 2018. godine o postupanju prema djeci bez pratnje i ojača rad Međuresornog povjerenstva za zaštitu djece bez pratnje;
- (c) Poboljša uvjete za prihvatanje djece koja traže azil, te djece izbjeglica i migranata, uključujući djecu bez dokumenata i onu odvojenu od roditelja; podrži primarno uzimanje u obzir najboljeg interesa djeteta; te pruži besplatnu pravnu pomoć, usluge prevodenja i druge relevantne oblike pomoći;
- (d) Ojača mehanizme usmjeravanja, postupanja i okvire skrbništva nad djecom bez pratnje i razdvojene djece;

(e) Osigura da se mišljenja djece pravilno uzimaju u obzir pri donošenju svih odluka koje se odnose na njih, uključujući i administrativne postupke, te pruži podršku obiteljima s migracijskim podrijetlom kako bi se spriječilo razdvajanje obitelji;

(f) Osigura da djeca koja traže azil, izbjeglice i djeca migranti, kao i obitelji s djecom, ne budu smješteni u čuvane pritvorske centre, kao što su rezidencijalne ustanove za djecu s problemima u ponašanju;

(g) Osigura da djeca koja traže azil, izbjeglice i djeca migranti, uključujući djecu bez pratnje i razdvojenu djecu, dobiju odgovarajuću zaštitu i odgovarajuće obiteljske i usluge u zajednici, kao i pristup obrazovanju, zdravstvenoj skrbi i psihosocijalnoj podršci;

(h) Usvoji mјere za provedbu Zakona o udomiteljstvu, koji predviđa mogućnost smještaja djece bez pratnje u obiteljske obitelji.

Djeca koja pripadaju manjinskim skupinama

42. Odbor preporučuje da država stranka nastavi s naporima na uklanjanju prepreka koje sprječavaju pristup djece Roma zdravstvenim uslugama, obrazovanju, socijalnim uslugama i programima socijalne reintegracije.

Prodaja, trgovanje i otmica

43. Odbor pozdravlja usvajanje Nacionalnog plana za borbu protiv trgovanja ljudima za razdoblje od 2018. do 2021. godine, Protokola za identifikaciju, pomoć i zaštitu žrtava trgovanja ljudima i Protokola o postupanju pri dobrovoljnem i sigurnom povratku žrtava trgovanja ljudima. Primajući na znanje Cilj 8.7. održivog razvoja, Odbor preporučuje da država članica:

(a) Poboljša identifikaciju djece potencijalnih žrtava seksualnog iskorištavanja i trgovanja ljudima, posebice među djecom u nepovolnjem ili ranjivom položaju, poput djece prisiljene na prosijacenje, djece migranata, djece s problemima u ponašanju koja bježe iz institucijske skrbi i djevojčica Romkinja koje su potencijalne žrtve trgovanja ljudima radi sklapanja brakâ;

(b) Pruži djeci žrvama trgovanja ljudima usluge koje odgovaraju njihovim potrebama i osigura da sva djeca žrtve budu upućena odgovarajućim službama/uslugama;

(c) Dodijeli dovoljno resursa za provedbu gore navedenih preporuka i pruži finansijsku potporu organizacijama civilnog društva koje rade s djecom žrvama.

Provodenje djeće pravde

44. Odbor prima na znanje donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima za mladež 2020. godine. Međutim, zabrinut je da:

(a) Sudski postupci se odgadaju, a stručno usavršavanje stručnjaka nije dostatno;

(b) Broj djece koja se nalaze u zatvorima ili popravnim ustanovama zatvorenog tipa, a koja obično pate uslijed neadekvatnog smještaja i neadekvatnog profesionalnog i psihijatrijskog liječenja, povećao se između 2014. i 2019. godine;

(c) Nisu uspostavljene posebne odgojno-popravne ustanove za izdržavanje kazne zatvora, kako je predviđeno Zakonom o sudovima za mladež;

(d) Se izvansudske mjere poput preusmjeravanja, posredovanja i savjetovanja nedovoljno koriste u praksi, također zbog nedovoljnog broja organizacija dostupnih za provedbu alternativnih mјera.

45. Pozivajući se na svoj Opći komentar 24(2019) o pravima djece u pravosudnom sustavu za djecu i pozivajući se na Globalnu studiju Ujedinjenih naroda o djeci lišenoj slobode, Odbor poziva državu stranku da svoj pravosudni sustav za djecu u potpunosti

uskladi s Konvencijom i drugim relevantnim standardima. Odbor posebice poziva državu stranku da:

- (a) Ubrza sudske postupke koji uključuju djecu i osigura odgovarajuće obrazovanje i stručno osposobljavanje za sve stručnjake koji rade s djecom i u najboljem interesu djece u provođenju dječje pravde;
- (b) Osigura da se pritvor koristi kao posljednje sredstvo i u najkraćem mogućem trajanju te da se redovito revidira radi mogućeg ukidanja;
- (c) U nekoliko situacija u kojima je zatvor opravdan kao krajnje sredstvo, osigura da se djeca nikada ne drže pritvorenima zajedno s odraslima, prema Zakonu o sudovima za mladež, te da su uvjeti pritvora u skladu s međunarodnim standardima, uključujući u odnosu na pristup obrazovanju i zdravstvenim uslugama;
- (d) Potiče izvansudske mjere kao što su povlačenje (tužbe), posredovanje i savjetovanje za djecu optuženu za kaznena djela i, kad god je moguće, primjenu kazne za djecu koja ne uključuje lišenje slobode, kao što su probacija ili rad u zajednici;
- (e) Osigura odgovarajuće resurse organizacijama koje nude povlačenje.

Djeca žrtve i svjedoci

46. Pozdravljujući Nacionalnu strategiju razvoja sustava potpore žrtvama i svjedocima u RH za razdoblje od 2016. do 2020. godine, te izmjene i dopune Zakona o kaznenom postupku za transponiranje Direktive 2012/29/EU, Odbor preporučuje da država stranka:

- (a) Dodijeli odgovarajuće resurse i osigura edukacije svih stručnjaka uključenih u kaznenopravni sustav za primjenu novog zakonodavstva;
- (b) Osigura da djeca svjedoci ili žrtve budu bez održanja i na odgovarajući način obaviješteni o sudsakom postupku te da dobiju svu potrebnu psihološku, socijalnu i drugu podršku;
- (c) Osigura da sve intervjuje, pregledi i druge oblike istrage koji uključuju djecu provode educirani stručnjaci koji djeluju u skladu s djetetovim interesima te s poštovanjem, na jeziku koji dijete koristi i razumije, u prikladnom okruženju koje uzima u obzir posebne potrebe djece, u skladu s njihovim sposobnostima, dobi, intelektualnom zrelošću i razvojnim potencijalom, te da su stvoreni potrebni proceduralni uvjeti koji omogućuju djeci s teškoćama u razvoju sudjelovanje u sudsakom procesu.

K. Daljnje mјere u vezi s prethodnim zaključnim napomenama i preporukama Odbora u vezi s provedbom fakultativnog protokola uz Konvenciju

Fakultativni protokol o sudjelovanju djece u oružanim sukobima

47. Pozivajući se na svoje prethodne završne primjedbe/komentare o izvješću države stranke podnesenom u skladu s člankom 8. Fakultativnog protokola,⁴ Odbor preporučuje da država stranka:

- (a) Uspostavi mehanizme za rano prepoznavanje djece izbjeglica, migranata i djece koja traže azil (dolazeći) iz područja sukoba, prikupi raščlanjene podatke o takvoj djeci te ojača fizičku i psihološku podršku koja im se pruža;
- (b) Poduzme mјere kako bi se djeci identificiranoj takvim postupcima pružila odgovarajuća pomoć za njihov fizički i psihološki oporavak i socijalnu reintegraciju;

⁴ CRC/C/OPAC/HRV/CO/1.

(c) Ojača mjere kako bi se osiguralo da svo nacionalno vojno osoblje uključeno u mirovne operacije Ujedinjenih naroda bude obučeno za poštivanje dječijih prava, posebice u kontekstu oružanog sukoba.

L. Ratifikacija međunarodnih instrumenata o ljudskim pravima

48. Odbor preporučuje da država stranka, kako bi dodatno ojačala ostvarivanje prava djece, razmotri ratifikaciju sljedećih temeljnih instrumenata o ljudskim pravima:

- (a) Međunarodne konvencije o zaštiti prava svih radnika migranata i članova njihovih obitelji;
- (b) Međunarodne konvencije za zaštitu svih osoba od prisilnog nestanka;
- (c) Fakultativnog protokola uz Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima.

49. Odbor poziva državu stranku da ispuni svoje obveze podnošenja izvješća u skladu s Fakultativnim protokolom o trgovini djecom, dječjoj prostituciji i dječjoj pornografiji, s obzirom na to da je odgovarajuće izvješće trebalo podnijeti do 13. lipnja 2004. godine.

M. Suradnja s regionalnim tijelima

50. Odbor preporučuje da država stranka nastavi suradivati s Vijećem Europe i Europskom unijom u provedbi Konvencije i drugih instrumenata o ljudskim pravima, kao i strategija tih tijela u vezi s pravima djece, kako u državi članici, tako i u drugim državama članicama Vijeća Europe.

IV. Provedba i izvještavanje

A. Praćenje i diseminacija

51. Odbor preporučuje da država stranka poduzme sve odgovarajuće mjere kako bi osigurala da se preporuke sadržane u ovim Zaključnim primjedbama/komentarima u potpunosti provedu i da se njihova verzija prilagođena djeci distribuira djeci i postane im široko dostupna, uključujući djeci u nepovoljnem položaju. Odbor također preporučuje široku distribuciju objedinjenog Petog i šestog periodičnog izvješća, pisanih odgovora na popis pitanja i ovih Zaključnih primjedbi/komentara na jezicima države stranke.

B. Nacionalni mehanizam izvještavanja i praćenja

52. Odbor preporučuje da država stranka ojača Odjel za ljudska prava u Ministarstvu vanjskih i europskih poslova i osigura da ima mandat i odgovarajuća ljudske, tehničke i finansijske resurse za učinkovitu koordinaciju i pripremu izvješća za međunarodne i regionalne mehanizme za ljudska prava te za koordinaciju i praćenje nacionalnih mjera praćenja, te ispunjavanje ugovornih obveza, kao i preporuka i odluka koje proizlaze iz takvih mehanizama. Odbor naglašava da bi takva struktura trebala imati odgovarajuću i kontinuiranu potporu predanog osoblja i trebala bi biti u mogućnosti sustavno se savjetovati s pravobraniteljem za djecu i civilnim društvom.

C. Sljedeće izvješće

53. Odbor poziva državu stranku da do 7. listopada 2027. godine dostavi svoje objedinjeno Sedmo i osmo periodičko izvješće i uključi informacije o naknadnim mjerama u vezi s ovim Zaključnim primjedbama/komentarima. Izvješće mora biti u

skladu sa usklađenim smjernicama Odbora za izvještavanje o specifičnim ugovorima⁵ i ne smije prelaziti 21.200 riječi.⁶ U slučaju podnošenja izvješća koje prelazi ograničenje riječi, od države stranke će se tražiti da skrati izvješće. Ako država stranka nije u mogućnosti pregledati i ponovno podnijeti izvješće, njegovo prevođenje u svrhu razmatranja od strane Odbora ne može biti zajamčeno.

54. Odbor također poziva državu stranku da podnese ažurirani Osnovni dokument s najviše 42.400 riječi u skladu sa zahtjevima Zajedničkog osnovnog dokumenta sadržanim u usklađenim Smjernicama za izvještavanje u skladu s međunarodnim ugovorima o ljudskim pravima, uključujući Smjernice za Zajednički osnovni dokument i ⁷dokumente o specifičnim ugovorima, kao i stavak 16. rezolucije Opće Skupštine 68/268.

⁵ CRC/C/58/Rev.3.

⁶ Rezolucija Generalne skupštine 68/268, članak 16.

⁷ HRI/GEN/2/Rev.6, poglavlje. I.